

Anca Laslo

**O DUPĂ-AMIAZĂ
CU CEVA DULCE**

București, 2024

Coperta: *Angela Mincă*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LASLO, ANCA

O după-amiază cu ceva dulce / Anca Laslo. - București : Bifrost,
2024

ISBN 978-630-6514-36-6

821.135.1

© Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte din această lucrare nu
poate fi reprodusă fără acordul scris al editurii și al autoarei.

Copyright © 2024

Editura Bifrost

Str. Liviu Rebreanu nr.46-58, sector 3, București

e-mail: office@bifrost.ro

www.bifrost.ro

CUPRINS

CAPITOLUL I - ISTORII DE FAMILIE

Satin roz / 9

Amintiri suprapuse / 14

Ghete noi / 21

La Brusturi, verile / 26

Odihnă între coline / 33

CAPITOLUL 2 - COLECȚIA MEA DE CLIPE

O după-amiază cu ceva dulce / 39

Mergem în Hawaii / 44

Trandafir de catifea cu parfum de iasomie / 50

Cum era să devin membră a PCR / 54

Primul meu pașaport / 59

Demografie / 63

Albastru de Tunisia / 67

Scrisori mai lungi / 71

Tractoare și pluguri / 77

Despre strădanii / 81

Un singur dans / 85

Veteranul / 89

CAPITOLUL 3 - POTRETE

Magda / 95

Șapte frați / 102

Povestea Rozaliei / 110

Éva / 114

CAPITOLUL 4 - MINIATURI

Miniatură cu porumbei / 121

Fusta și volanul / 124

Un motan iubit / 127

O întrebare / 131

Parfum de ploaie / 134

Fetița exploratoare / 137

Jucăria uitată / 140

CAPITOLUL 5 - LOCURI DE POVESTE

La operă / 145

Podurile de pe Neva / 149

Sala de Aur / 156

Ouă fermecate / 161

Un altfel de turn / 172

San Marino – Titanul din povești / 177

CAPITOLUL 1

ISTORII DE FAMILIE

Satin roz

În copilărie aveam o prietenă de vară, cea mai bună prietenă de peste vacanța mare. Ea era Dana, o fetiță bucureșteancă venită în fiecare vară în orașelul nostru îndepărtat ca să-și petreacă vacanța mare la bunica ei. Stătea toate cele trei luni ale vacanței de vară și devenise prietena mea încă de la prima ei vizită când aveam amândouă vreo șapte ani cred. Bunicile noastre erau prietene din tinerețe, de zeci de ani deja iar Dana și cu mine devenisem și noi foarte apropiate, o prietenie care a durat cam zece ani pentru că noi, după ce am crescut, nu ne-am învrednicit să mai păstrăm amiciția noastră. S-a interpus viața și n-am păstrat legătura, totuși prețuiesc mult amintirile legate de verile noastre petrecute în curtea largă a casei cu mai multe apartamente, afară în aer liber, jucându-ne de dimineața până seara.

Trecuseră câțiva ani de când verile cu Dana se repetau după același tipar încântător, acum aveam 11 sau 12 ani, intram încetiu în pubertate și, citind destul de mult amândouă, ne plăcea ca în unele zile să ne costumăm asemenea unor eroine de prin cărțile citite. Pentru asta foloseam hainele găsite în casă, ale mamelor noastre sau ale bunicilor, eșarfe, cordoane sau pălării pe care le

modificam ad-hoc, le împodobeam în fel și chip, conform imaginației noastre care nu era deloc săracă.

Scotoceam bine și cu sârg dulapurile ca să ne putem transforma în cuconițele despre care citisem. Într-o astfel de misiune am dat, bine ascuns în spatele raftului de sus al unui dulap, peste un material moale, mătăsos, alunecos, rozaliu pe care mai mult l-am intuit decât l-am văzut. Am tras puțin de el și l-am scos dintre alte multe piese de îmbrăcăminte frumos împăturate pe care le ascundea dulapul. A fost o „captură” grozavă pentru că bucata fină de material mătăsos s-a dovedit a fi o cămașă de noapte a bunicii mele Magda, păstrată din tinerețea ei și pe care nu se îndurase s-o arunce deși nu-i mai venea. Am fost extraordinar de încântată să încerc imediat cămașa de noapte din satin roz care pe mine se transforma într-o rochie lungă de seară cu mânecile sub forma a două volănașe și cu o fundă drăguță din dantelă albă cu care se închidea la gât. Am interogat-o imediat pe bunica despre povestea cămășii, voiam să știu mai cu seamă cum de o păstrase. Și atunci, adorata mea Buni s-a așezat cu mine și cu Dana la masa din holul încăpător, a pus mai întâi pe masă o farfurioară cu zmeură proaspătă din care să gustăm, și-a aprins o țigară și a început să ne povestească.

„Drăguța asta roz a avut ceva aventuri la viața ei”.
Buni se uita cu drag la materialul lucios. “Când am plecat în refugiu acum mai bine de 30 de ani am luat-o cu mine. Era în 1940, septembrie, încă nu venise frigul și nu aveam nici o idee pentru cât timp plecăm. Credeam că în câteva

săptămâni o să putem reveni acasă. Nu puteam lua bagaj prea mare, doar o valiză cu lucruri imediat necesare pe care s-o pot duce într-o mână fiindcă mâna cealaltă trebuia să-mi fie liberă ca s-o pot ține în permanență pe mama ta. Bunicul tău era pe front, căpitan.” Dana și cu mine eram fascinate, urma să auzim o poveste care nu era dintr-o carte ci era adevărată!

„Așa că am împachetat cât mai puține lucruri, câte două din fiecare, de schimb. Două bluze subțiri, două bluze groase, două fuste, o rochie, pantofi, papuci, prosoape, lenjeria și cămașa de noapte. Frumoasele mele rochii, multe, multe, le-am lăsat în dulap, acasă. Frumoasele rochițe ale Valentinei, mama ta, le-am lăsat în dulap. I-am împachetat și ei cam la fel, cele mai trebuincioase lucrușoare. Geamantanul era deja destul de greu. Într-un ghiozdan frumos din piele pe care Valentina urma să-l folosească peste un an când începea școala, am împachetat câte ceva de mâncare. Ne-am dus la gară, acolo erau sute de oameni care așteptau trenul. Am așteptat și noi ore întregi și apoi am reușit să plecăm spre Arad, spre România. Nu vreau să vă povestesc toată tărașenia refugiului. Am să vă spun doar una din poveștile cămășii mele de noapte.

Trecuseră deja cinci ani de la plecarea noastră, în august 1944 armata română întorsese armele împotriva nemților și se aliase cu rușii. O să învățați toate astea la școală mai târziu. Armata rusă ajunsese atât la Arad cât și în comuna unde eram noi, la Șiria, la vreo 25 de km de

Arad. Soldații și ofițerii ruși erau cazați în sălile de clasă ale școlii. Eu și mama ta Valentina stăteam în casa care ne fusese dată de la primărie când ajunseseam la Șiria ca familie refugiată a învățătorului român Ioan Bogdan. Casa asta era la 50 de metri de școală, așezată pe o latură a curții școlii. Aveam acolo două camere și o bucătărie. Când au venit rușii, soldații s-au instalat în sălile de clasă, pe noi ne-au obligat să ne restrângem într-o singură cameră și femeile din armată s-au instalat în cealaltă. Erau cinci rusoaice, parcă le văd și acum, blonde, cu ochi albaștri. Nu mai știu cum le chema pe toate dar pe una o țin minte, o chema Vera, îmi plăcea numele ei.

Comandantul rus era cumsecade, fusese profesor de desen înainte de război și avea și el o fetiță mai mică decât era Valentina atunci. Pe el îl chema Alexei și îmi explicase cum putuse că seara e mai bine să stăm în cameră, să nu ieșim fiindcă soldații beau de multe ori și e mai sigur să nu ne vadă.”

Nu îndrăzneau să întrerupem povestea bunicii, făcuserăm ochii mari și abia așteptam continuarea. Am fi avut multe întrebări dar ne gândeam că le vom pune mai pe urmă.

„Alexei era cumsecade dar mână de fier cu soldații, nu o dată l-am văzut scoțând pistolul la câte unul care întrecuse măsura, că le plăcea tare să bea. Femeile nu se lăsau mai prejos și de câteva ori veselia devenise atât de mare încât se puneau pe dans și atunci Vera le cânta cântece frumoase cu o voce caldă și puternică.

Soldații ruși au stat la Șiria cinci sau șase săptămâni și, cu o seară înainte să plece, au făcut o petrecere. Urma să-și continue drumul spre vest, eliberând sate și orașe. Au ajuns până la Berlin în următorul an.

Ei, și în seara înainte de plecare, vine Vera la mine și îmi arată cămașa mea de noapte agățată într-un cuier din colțul camerei și îmi face semne să i-o dau ca s-o poarte la petrecere. Ce să fi făcut, i-am dat-o. Îi plăcea rozul cămășii mele lucioase iar, în seara banchetului, o altă rusoaică, Mașa, se împodobise la gât cu un ceas din acela purtat de bărbați cu lăntișor în buzunarul vestei, luat cine știe de pe unde, pe care îl agățase de un cordon. În gândul meu îmi luasem adio de la frumoasa mea cămașă de noapte devenită rochie de seară dar, a doua zi, după plecarea rusoaicelor, am găsit-o pe patul din camera eliberată. Fetele mergeau la război, la luptă, nu se pregăteau de alte banchete doar că Vera își dorise o seară de lux în care să îmbrace satinul moale.”

Toată vara aceea Dana și cu mine ne-am jucat de-a rusoaicele. Eu eram Vera iar Dana era Mașa purtând pe rând cămașa roz din satin și imaginând istorii care mai de care mai întortocheate dar nici pe departe atât de complicate precum este viața însăși.

Amintiri suprapuse

Amintirile acestea pe care le evoc nici măcar nu sunt ale mele, sunt ale bunicii și mamei. Ele mi le-au povestit de mai multe ori, în prima copilărie și în adolescența mea și astfel, printr-o suprapunere într-un fel de straturi de viață, constat că mi le-am însușit, în măsura în care, prin trecerea zecilor de ani, acum îmi amintesc de copilăria mea și de oamenii dragi care făceau parte din ea și care nu mai sunt demult. Caut să-mi explic cum de mi-au rămas în minte detaliile și cum de, trecând atât de mult timp, încă simt acut și mă întristează până la înfiorare durerea unor lucruri întâmplate familiei în care urma să aterizez și eu, la începutul anilor 60. Cred că se verifică faptul că, ceea ce trăim și aflăm în primii ani, ne influențează pentru tot restul vieții noastre.

Refugiul din Marghita, orașelul nostru, între anii 1940-1945, cât Ardealul de Nord fusese parte a Ungariei, i-a adus bunicii mele Magda divorțul. Plecase având un soț, o familie, rosturi și o viață așezată pe care războiul și refugiul le-au dizolvat. După întoarcerea de pe front la Șiria, frumosul și elegantul meu bunic a fost fermecat de o altă femeie pentru care și-a abandonat familia și cu care a plecat la București, Magda întorcându-se în căminul ei

fără nimic, așa cum plecase, cu hainele de pe ea, o valiză săracăcioasă și cu mama mea de mână.

Atunci când ești adolescentă și o ascuți povestind pe bunica ta cum a divorțat de frumosul bunic bucureștean, cum a trăit vremurile grele care au urmat războiului, cum s-a întors singură, doar cu fiica ei, la un acasă schimbat și stricat, nu te întrebi unde s-a dus iubirea și nu o întrebi nici pe ea astfel de lucruri. La o bunică te uiți ca la o bunică și nu o pe vezi femeia tânără care a fost îndrăgostită și apoi rănită așa că nu-mi trecea prin minte s-o întreb pe Magda cât de mult l-a iubit pe soțul ei sau cum a fost suferința când l-a pierdut și cum i-a făcut față. N-am aflat aceste lucruri niciodată. Când Buni mai trăia ele fuseseră trecute sub tăcere iar mai apoi n-am avut încotro decât să mi le închipui completând golurile a ceea ce știam cu ceea ce-mi imaginam.

În fotografiile foarte puține pe care le-am găsit peste ani, Magda apărea de o eleganță desăvârșită, avea părul oxigenat, lung până la umeri și o siluetă de model. Purta ochelari cu ramă fină de baga și avea mâinile manichiurate atent. Părul ei era pieptănat în valuri care se obțineau cu ajutorul unui fier încălzit, un clește special al frizerului care venea în fiecare dimineață pentru un sfert de oră ca să-i aranjeze Magdei părul. Abia apoi putea începe ziua.

Buni îmi povestise despre o rochie de seară pe care o avusese, una din catifea neagră, lungă până-n pământ, foarte castă, foarte cuminte, pe care o concepuse ea însăși.

Rochia avea forma literei A și de la cordon în sus, până pe gulerul rusesc, se încheia cu nasturi mici argintii, cusuți unul lângă altul, alcătuiind un soi de șirag. Mânețile erau strâmte, lungi până la cot iar în talie, rochia avea un cordon subțire ca un șnur la capetele căruia atârnav două nuci a căror coajă Magda o vopsise în argintiu și apoi o lăcuise. Năsturașii argintii și nucile erau ca niște bijuterii pe negrul catifelat, părul blond al Magdei i se revărsa pe umeri și nu purta niciun fel de alte podoabe în afară de unghiile lăcuite în roșu viu și rujul aidoma. Pantofii de seară erau din satin argintiu făcuți la comandă de meșterul pantofar cu prăvălie pe strada principală care îi trimisese la un moment dat o pereche de pantofi superbi regelui Carol al II-lea. Regele îi mulțumise printr-o scrisoare pe care meșterul o înrămasse și o pusese în vitrina magazinului, cu o notă alături pe care scria „Furnizor al Casei Regale”.

În tinerețea mea, la un moment dat, mi-am făcut la croitoreasă o rochie asemănătoare doar că nu era lungă până-n pământ dar în rest era perfectă pentru a o îmbrăca la concertele la care mă duceam în fiecare zi de luni, de la ora șapte seara, fără a avea însă pantofi atât de eleganți cum avusese Magda. Ani la rând mi-am oxigenat și eu părul dar nu-l lăsasem niciodată lung și nimeni nu-mi spusese vreodată ca aș fi semănat cu Magda. Eu însă o simțeam pe Magda însoțindu-mă și, mai presus de orice, simțeam că ea mă aproba ori de câte ori făceam câte o

trăsnaie. Până la urmă ea fusese nu doar bunica ci și prietena mea!

Din viața simplă dar îndestulată de dinainte de război, în tihna orășelului unde mai avea două surori și un frate și unde își întemeiase familia, nu mai rămăsese nimic la întoarcerea celor două, mamă și fiică din refugiu. Magda a trebuit să se reinventeze, să alcătuiască o nouă viață din rămășițele celei vechi. Avea 38 de ani și nu lucrase niciodată, așa erau vremurile, soțiile se ocupau de casă, de bunul mers al gospodăriei. Vremurile de după război erau foarte frământate, se schimba o întreagă lume și ea trebuia să facă față transformărilor. Ca să-și câștige cât de cât o existență, vreo doi ani imediat după război, a făcut comerț cu piei argășite, materie primă pentru încălțăminte, pe care le transporta cu trenul la Arad și Timișoara. Habar n-am cum de ajunsese să facă asta, probabil prin cunoștințele pe care și le făcuse în cei cinci ani cât fusese plecată. Mai apoi a învățat dactilografia și a reușit să se angajeze la un birou al Direcției agricole din Raionul Marghita. Avea doar o fustă și două bluze și un fulgarin peste care iarna punea un șal gros în loc de palton. Nu mai existau rochiile ei pline de bunul gust care o caracteriza, se duseseră, dispăruseră împreună cu lumea în care Magda le purtase.

Fratele ei mai mare, avocat, i-a fost alături foarte mult, i-a dat o locuință într-o casă ce-i aparținea, un mic apartament pe strada principală, cu două camere, dintre care pe una Magda o închiria. A răzbit, a reușit să se

descurce ca să poată s-o crească pe Valentina, care a urmat Școala Normală și a devenit educatoare. Puterea interioară și inteligența unui om este reflectată, în mare parte, de capacitatea lui de adaptare la condițiile mediului. Privind în urmă, după ce am devenit eu însămi tânără femeie, cu familie, mi-am dat seama de forța Magdei, de curajul ei, iar ceea ce știam despre viața ei îmi ajungea ca să fiu încredințată pentru totdeauna că fusese o femeie extraordinară. Ea este pentru mine un simbol al femeii inteligente, capabile să-și reconstruiască viața din, literalmente, nimic.

În vara anului 1947, comuniștii care luaseră puterea au făcut o reformă monetară, o așa numită stabilizare a leului, fiindcă inflația ajunsese la cote înspăimântătoare. Imediat după război fuseseră doi ani de secetă teribilă care a dus la creșteri foarte mari ale prețurilor. Asta, împreună cu tipărirea de bani de către sovieticii care se instalaseră în țară a făcut să se ajungă la o inflație aiuritor de mare, în care un dolar costa 900.000 de lei. Stabilizarea monetară a presupus ca, pe parcursul unei săptămâni, masa monetară existentă să fie retrasă din circulație și schimbată cu noile monede emise de Banca Națională. Doar că sumele care puteau fi preschimbate de fiecare persoană erau limitate. Paritatea între leul nou și monedele vechi era de 1 la 20.000 și un angajat avea dreptul să schimbe maximum trei milioane de lei, un agricultor maximum cinci milioane de lei iar o persoană care nu avea o profesie dovedită – așa cum era Magda – avea voie să schimbe

suma maximă de un milion și jumătate de lei. La acel moment, un salariu mediu în România era de 5,2 milioane de lei. Aceasta era o manevră mai cu seamă politică și nu atât economică deoarece comuniștii loveau în acest fel în cei care aveau bani strânși, urmărind și reușind egalizarea populației în direcția sărăciei și pierderea independenței financiare a foarte multor oameni. Era în esență o confiscare a averilor care a fost urmată în 1948 de naționalizare. Tot ceea ce aveai strâns peste suma pe care puteai s-o preschimbi era masă monetară lipsită de valoare, doar hârtie pur și simplu. În același timp, a deține valută sau aur devenea ilegal și se pedepsea cu închisoare.

Bunica mea Magda și fiica ei Valentina erau atât de sărace încât nu aveau nici măcar suma minimă pe care noua lege le îngăduia s-o schimbe. Pe una din surorile ei, care nu avea copii și avea o situație materială înfloritoare, Magda a rugat-o să-i dea și ei din banii pe care urma oricum să-i piardă. În zilele de după stabilizarea monetară, pe străzile orașelului vântul zburătăcea bancnotele devenite inutile...Sora ei a refuzat-o, preferând să țină câțiva ani de zile saci cu bani în podul casei, în speranța că, odată cu venirea americanilor care să-i alunge pe comuniști, lucrurile se vor schimba și banii ei vor fi din nou „buni”.

Într-una din serile acelei săptămâni din luna august 1947 când se desfășura schimbarea banilor impusă de legea comunistă, pe Magda a vizitat-o doamna Eva K., soția unui învățător maghiar care fusese coleg cu bunicul

meu, aducându-i cei un milion și jumătate de lei pe care Magda avea dreptul să-i schimbe. „Te rog să primești banii Magda, i-a spus Eva, trebuie să-ți crești copilul, nu refuza ajutorul nostru, noi vom pierde oricum banii ăștia care ție ți-ar folosi.”

Eva K. nu era sora Magdei, familiile nici măcar nu fuseseră prea apropiate ci mai mult cunoștințe bune, dar Eva era om și știa când trebuia să ajute un alt om.

Chiar acum și ori de câte ori povestesc această amintire a mea, care fusese amintirea bunicii mele și apoi a mamei mele, sunt emoționată de noblețea acestui gest. Toate acestea au trecut, viața, istoria, timpul și-au urmat cursul atingând destine, schimbându-le, transformându-le în aceste povești păstrate pentru totdeauna în suflet.

